

Část V. – Osnovy

II. stupeň

KAPITOLA 14. - DĚJEPIS

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací obor - vyučovací předmět: Dějepis

1. CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU DĚJEPIS

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vzdělávací obsah předmětu:

- kultivovat historické vědomí žáka
- vytváření obrazu hlavních dějů, skutků a jevů, které ovlivnily vývoj společnosti a formovaly současnost
- získávání orientace v historickém čase
- rozvíjení empatie a tolerance na základě poznávání kulturní rozmanitosti světa
- utváření pozitivního hodnotového systému

Časová dotace

- vyučovací předmět **dějepis** se vyučuje jako samostatný předmět od 6. do 9. ročníku
- časová dotace je 2 hodiny týdně v 6., 7. a 9. ročníku a 1 hodinu týdně v 8. ročníku

Místo realizace

- kmenové třídy, učebna VT, při exkurzích i mimoškolní zařízení (muzea, galerie, kultur. památky ...)

Předměty tematicky spjaté s vyučovacím předmětem dějepis:

1. český jazyk a cizí jazyky - literatura (významní spisovatelé, jejich tvorba, lit. směry)
2. zeměpis - orientace na mapě současné i historické, kulturní dějiny vybraných států
3. výtvarná výchova - dějiny umění (stavební slohy, významní malíři, jejich díla)
4. hudební výchova - dějiny hudby (významní skladatelé, jejich díla)
5. matematika, fyzika, přírodopis, chemie - rozvoj vědy a techniky, důležité vynálezy,...
6. občanská výchova - stát a státní zřízení (jejich historické varianty), lidská a občanská práva, volební systém,...

Výchovné a vzdělávací strategie pro rozvoj klíčových kompetencí žáků

Formy a metody:

- vyučovací hodina - výklad, práce s učebnicí, atlasem, historickým materiálem, filmem, audionahrávkou, skupinová práce, drobné projekty, kritické čtení
- exkurze
- soutěže a olympiády

Kompetence:

1. Kompetence k učení

- podporovat rozvíjení aktivního zájmu žáků o poznávání historie naší země, Evropy i světa
- umožňovat práci s různými zdroji informací (literatura, internet), zpracovávat je z hlediska důležitosti a objektivity
- používat obecně užívané termíny, znaky, symboly z oboru historie

2. Kompetence k řešení problémů

- učitel využívá historické události k navození problémové situace, žáci se ji učí na základě logického vyvozování a nabytých znalostí řešit
- na základě historického materiálu učít žáky kriticky myslet, obhájit své rozhodnutí a objektivně je zhodnotit (př. hraní rolí)

3. Kompetence komunikativní

- učit žáky formulovat a vyjadřovat své myšlenky, názory a vědomosti v logickém sledu v ústním i písemném projevu
- využívat různé zdroje informací (literatura, internet, kopie dobových materiálů) ke kritické práci s textem

4. Kompetence sociální a personální

- efektivní práce ve skupině
- podněcovat u žáků aktivitu při práci skupiny i celé třídy
- vytvářet reálný pohled na sebe sama

5. Kompetence občanské

- přestovat v žácích vztah k tradicím, kulturnímu i historickému dědictví
- projevovat pozitivní postoj k uměleckým dílům, smysl pro kulturu a tvořivost
- motivovat žáky k přemýšlení nad názory, které se od jeho názorů liší
- vychovávat k odmítavému postoji vůči fyzickému i psychickému násilí

6. Kompetence pracovní

- vést žáky k využívání ve škole nabytých znalostí v běžné praxi
- dbát na důsledné dodržování domluvených pravidel chování i kvality práce

Průřezová témata:

1. OSV - soc. rozvoj (kooperace a kompetice), morální rozvoj (hodnoty, postoje, etika)
2. VDO - občan, občanská společnost a stát (občanská práva, náboženská nesnášenlivost, volební systém, formy vlády, totalita, rasismus, holocaust,...)
3. Výchova k myšlení v evr. a glob. souvislostech - Jsme Evropané (kořeny a zdroje evropské civilizace, klíčové mezníky evropské historie)
4. MKV - Kulturní diference (člověk jako součást etnika, poznávání jiných etnik, tolerance), Etnický původ, Lidské vztahy - odlišné kulturní prostředí
5. EV - Lidské aktivity a problémy životního prostředí (ochrana přírody a kulturních památek)
6. MDV - Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení (na ukázkách historických dokumentů), Fungování a vliv médií ve společnosti (vliv médií na kulturu, propaganda, vliv na politické změny)

2. VZDĚLÁVACÍ OBSAH VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU DĚJEPIS

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 6

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<ul style="list-style-type: none"> - uvede konkrétní příklady dějepisných poznatků - orientuje se na časové ose a v historické mapě - uvede konkrétní příklady zdrojů informací - zná instituce, kde jsou shromažďovány 	<p>Člověk v dějinách</p> <ul style="list-style-type: none"> - význam zkoumání dějin pro jedince i současnou společnost - orientace v historickém čase, dějepisná mapa - historické prameny 		archívy, muzea a knihovny v regionu
<ul style="list-style-type: none"> - rozpozná vývojová stádia člověka - pochopí podmínky a důsledky přechodu k zemědělství - pochopí podmínky vzniku řemesel - uvědomí si význam objevu a zpracování kovů na změny ve společnosti - je schopen porovnat vývoj v naší zemi a v jiných oblastech světa 	<p>Pravěk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Starší doba kamenná - způsob života jednotlivých vývojových typů člověka • Mladší doba kamenná - počátky zemědělství a řemesel • Doba kovů -rozvoj řemesel a obchodu -zánik rodové společnosti • Naše země v pravěku 	<p>Z - orientace na mapě VV - pravěké umění OSV - komunikace, soc. dovednosti, spolupráce ve skupině EV - soužití člověka s přírodou, ekosystémy, základní podmínky života</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních států - seznámí se s uspořádáním společnosti - porovná náboženské představy a mýty - uvede příklady, co přinesly starověké státy Východu světu 	<p>Starověk</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oblasti starověkého východu - charakteristické rysy oblasti - vývoj společnosti - náboženství - kultura (písmo, základy věd, umění) - přínos starověkých civilizací 	<p>VV - umění staroorientálních států ČJ - mýty o vzniku světa EV - příroda a první civilizace</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - pochopí podstatu antické demokracie 	<ul style="list-style-type: none"> • Řecko 	<p>VV - řecké umění</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- chápe přínos řecké civilizace pro rozvoj evropské kultury</p> <p>- uvědomí si prolínání kulturních vlivů a přínos z toho plynoucí</p>	<ul style="list-style-type: none"> - kořeny řecké civilizace - archaické a klasické období - Makedonie - helénismus 	<p>ČJ - řecké báje a pověsti</p> <p>TV - olympijské hry</p> <p>VDO - uspořádání státu, principy demokracie (pojmy: demokracie, despotie, tyranie)</p> <p>MKV - prolínání kultur v období helénismu</p>	
<p>- rozlišuje formy státní moci</p> <p>- uvědomí si význam náboženství ve fungování státu</p> <p>- je schopen zorientovat se na mapě a ukázat rozsah římského impéria, jeho vliv na formování raně feudálních států</p> <p>- porovná barbarské civilizace se světem antiky</p> <p>uvědomí si rozdílný kulturní vývoj v různých částech tehdejšího světa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Řím <ul style="list-style-type: none"> - království - republika - císařství - počátky křesťanství - římská kultura - rozpad římské říše - naše země v době římské (Keltové) 	<p>VV - římské umění</p> <p>ČJ (lit.) - římské báje</p> <p>ČJ (sloh) - rétorika</p> <p>VDO - občanská práva, porovnání svobodný občan x otrok</p> <p>EGS – Jsme Evropané, vliv Říma v různých částech Evropy</p>	

Pomůcky:

učebnice, mapy, dějepisné atlasy, encyklopedie, populárně naučná literatura, historická beletrie, diapozitivy, videokazety, obrazový materiál,....

Náměty pro exkurze:

- centrum experimentální archeologie
- muzeum

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 7

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- rozliší pojmy pravěk, starověk, středověk	Opakování učiva z 6. ročníku		
- osvojí si periodizaci středověku - objasní pojem stěhování národů s pomocí dějepisných map - uvede význam Byzantské říše pro vzdělanost Slovanů - dokáže charakterizovat první státní útvary na našem území ve vztahu k okolním státům - učí se chápat úlohu křesťanství a víry ve středověké společnosti - uvede znaky románského slohu, dokáže rozlišit stavební památky	Středověk <ul style="list-style-type: none"> • Raný středověk <ul style="list-style-type: none"> - nový etnický obraz Evropy - byzantská, arabská a franská říše - první státní útvary na našem území - český stát v době knížecí - formování prvních státních celků v Evropě - boj mezi mocí světskou a církevní - křížové výpravy - románská kultura 	VV - byzantské a arabské umění, románský sloh ČJ (lit.) - první písemné památky na našem území, české pověsti a kroniky OV - práce s pojmy národ, vlast, patroni české země EGS – jsme Evropané, formování evr. států, klíč. události - vznik Svaté říše římské, křížové výpravy MKV - náš etnický původ EV – vztah člověka k prostředí, ochrana kult. památek	
- učí se chápat kulturní a společenské změny - orientuje se v politických změnách a dokáže pomocí mapy charakterizovat rozmach českého státu a jeho význam v Evropě - rozpozná charakteristické rysy gotiky a dokáže rozlišit stavební památky - seznámí se s problémy, které vedly ke kritice církve a vyústily v českou reformaci - učí se chápat důsledky tolerance a intolerance v historickém dění	<ul style="list-style-type: none"> • Vrcholný středověk <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj řemesel a obchodu, vznik měst a jejich význam - český stát za vlády posledních Přemyslovců - nástup Lucemburků, vláda Karla IV. - gotická kultura - konflikt mezi Anglií a Francií - kritika poměrů v církvi a 	ČJ (lit) - kroniky, doba Karla IV., Hus, rozvoj vzdělanosti VV - gotické umění HV - gotická hudba, husitské písně VDO - Magna charta 1215 - vznik parlamentu MKV - předsudky, kat. církev x husité EV - historické památky - region	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
	husitství v Čechách		
- vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život - uvědomí si okolnosti vzniku středoevropského soustátí	<ul style="list-style-type: none"> • Pozdní středověk - doba poděbradská - doba jagellonská 	VV - pozdní gotika EGS - mírové poselství Jiřího z Poděbrad	
- vysvětlí znovuobjevení antického člověka, nové myšlenky žádající reformu církve, reakci církve - popíše průběh zámořských objevů, příčiny, důsledky - chápe pojem absolutismus - učí se chápat postavení habsburské monarchie v podmínkách Evropy rozdělené na katolický a protestantský blok - objasní příčiny, průběh a důsledky třicetileté války - rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů, uvede významné představitele a památky (románský sloh, gotika, renesance, baroko)	Novověk <ul style="list-style-type: none"> • Raný novověk - renesance a humanismus - objevné cesty a jejich společenské důsledky - náboženská reformace - počátky absolutních monarchií - český stát v předbělohorských poměrech - třicetiletá válka - barokní kultura 	VV - renesance ČJ (lit) - humanismus OV - typy států, způsob vlády EGS - reformace, klíč. události - 1492 - objevení Ameriky MKV - multikulturalita - Indiáni x Evropané – etnický původ	reg. dějiny - Albrecht z Valdštejna

Pomůcky: viz 6. roč.

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vyučovací předmět: Dějepis

Ročník: 8.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- je schopen porovnat situaci v českých zemích a vybraných zemích po třicetileté válce</p> <p>- chápe význam osvícenství jako významného myšlenkového předělu</p> <p>- ujasní si pojem osvícenský absolutismus</p> <p>- uvědomí si rozpor absolutní moc x nastupující buržoazie</p> <p>- dokáže vysvětlit pojem kolonie, uvede příklady, uvědomuje si pojem svoboda, boj za svobodu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Období od 2. pol. 17. stol. do konce 18. století <ul style="list-style-type: none"> - baroko - opak. - upevňování vlády Habsburků po třicetileté válce - rozvoj vzdělanosti v době osvícenství - české země za vlády Marie Terezie a Josefa II. - situace ve Francii, Rusku, Prusku, vzestup Velké Británie - boj amerických osad za nezávislost, vznik Spojených států amerických 	<p>ČJ (lit.) - barokní literatura VV, HV - barokní umění</p> <p>VDO - rekatolizace, intolerance, náb. nesnášenlivost</p> <p>ČJ (lit.) - osvícenství, klasicismus, poč. NO</p> <p>VDO - USA, Fr. - Listina práv a svobod, ústava EV - historické památky</p>	
<p>- objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek na jedné straně a rozbitím starých spol. struktur v Evropě na straně druhé</p> <p>- porovná utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evr. národů</p> <p>- chápe emancipační hnutí českého národa jako projev dané doby</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Novověk od konce 18. století do r. 1914 <ul style="list-style-type: none"> - Velká francouzská revoluce - napoleonské války a jejich důsledky - průmyslová revoluce, modernizace společnosti, změna sociální struktury - národní a osvobozenecká hnutí v Evropě - utváření novodobého českého národa 	<p>VV, HV - klasicismus, romantismus ČJ (lit.) - NO, romantismus</p> <p>VDO - občanská společnost EV – lidské aktivity a problémy životního prostředí, dopad rozvoje průmyslu na životní prostředí</p> <p>MDV - NO - rozvoj publicistiky, ... MKV – princip sociálního smíru a solidarity</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
- na historickém příkladu dokáže vysvětlit pojem rasismus	<ul style="list-style-type: none"> - rok 1848 v Evropě a v Čechách - postavení českých zemí v habsburské monarchii ve II. pol. 19. století, základní rysy české politiky, její představitelé - procesy sjednocení v Německu a Itálii - občanská válka v USA 	<p>ČJ (lit.), VV, HV - umění 2. pol. 19. stol. a přelomu 19. a 20. stol. EGS – Jsme Evropané</p> <p>MKV - rasismus, otrokářství v USA - kulturní diference, etnický původ</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - dokáže objasnit, proč svět dospěl k prvnímu světovému konfliktu, charakterizuje situaci v zemích, které do války zasáhly nejvýrazněji - dokáže objasnit pojem komunismus 	<p>Moderní doba</p> <ul style="list-style-type: none"> • První světová válka - první světová válka - situace v Rusku, revoluce 	<p>VDO - vznik totalitního systému MKV – mezilidské vztahy MDV – řešení problémů</p>	

Pomůcky: viz 6. ročník

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Vzdělávací oblast: Člověk a společnost

Vzdělávací předmět: Dějepis

Ročník: 9.

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- zmapuje vztahy mezi velmocemi, rozpory a lokální střety</p> <p>- dokáže rozlišit pojmy: záminka a příčina,</p> <p>- popíše průběh války, posoudí výsledek a důsledky</p> <p>- učí se chápat okolnosti vzniku samostatného Československa, její vnitřní a zahraniční situaci v období první republiky</p> <p>- rozlišuje nové totalitní systémy, dokáže vysvětlit pojmy: komunismus, nacismus</p> <p>- uvědomuje si souvislost mezi hospodářskou krizí a nárůstem extrémismu</p> <p>- na příkladech dokládá angažovanost umění a postoje umělců</p> <p>- orientuje se ve vnitřní i zahraniční politice Československa v období druhé republiky, protektorátu</p> <p>- s pomocí mapy se orientuje ve sledu válečných událostí, vysvětlí zlomové body</p>	<p>Moderní doba</p> <ul style="list-style-type: none"> • Situace v letech 1914 - 1948 <ul style="list-style-type: none"> - první světová válka - situace v Rusku, revoluce - vznik Československa, hospodářsko-politický rozvoj republiky, sociální a národnostní problémy - mezinárodně politická situace Evropy ve 20. letech - počátky fašistického hnutí - SSSR v meziválečném období - světová hospodářská krize a její důsledky - první projevy fašistické agrese, vznik válečných ohnisek - kultura, věda a technika před vypuknutím 2. světové války - cesta k Mnichovu, Mnichovská dohoda a její důsledky - Protektorát Čechy a Morava - druhá světová válka, domácí a zahraniční odboj - poválečné uspořádání světa 	<p>VDO - vznik totalitního systému, formy participace občanů, občan, občanská společnost a stát</p> <p>ČJ (lit.) - literatura ovlivněná 1 SV</p> <p>VDO - principy demokracie x totalita</p> <p>MKV - rasismus, národnostní menšiny, multikulturní diference, mezilidské vztahy, etnický původ, solidarita</p> <p>MDV - vliv médií na veřejné mínění, propaganda, interpretace vztahu mediálních sdělení a reality, vnímání autora, mezilidské vztahy, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, praktická etika</p> <p>VV, HV - kultura 20. a 30. let</p>	

Školní vzdělávací program - Základní škola, Nový Hrádek, okres Náchod

Výstup	Učivo	Průřezová témata Mezipředmětové vztahy Projekty a kurzy	Poznámky
<p>- zaujme vlastní stanovisko k projevům odporu a organizovanému odboji, učí se úctě vůči účastníkům odboje</p> <p>- seznámí se s postavením Československa v mezinárodních souvislostech</p> <p>- rozpoznává znaky totalitní společnosti</p> <p>- dokáže charakterizovat fungování bipolárního světa</p> <p>- uvědomí si nutnost respektovat identitu a kulturu jiných etnik</p> <p>- seznámit se s vnitřní situací v naší republice (r. 1968)</p> <p>- je schopen charakterizovat totalitní a demokratický režim</p> <p>- na příkladech událostí v zemích východního bloku vysvětlí proces rozkladu komunistických systémů</p> <p>- je schopen zhodnotit vývoj obou národů</p> <p>- hrozba terorismu</p> <p>- ujasní si postavení České republiky v rámci Evropy (vstup do Evropské unie)</p>	<p>- poválečné Československo, únorový převrat 1948</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dějiny od poloviny 20. století <p>- postavení Československa</p> <p>- studená válka</p> <p>- rozpad koloniálního systému, mimoevropský svět</p> <p>- vnitřní situace v zemích východního bloku (krizové projevy)</p> <p>- charakteristika západních zemí</p> <p>- krize sovětského impéria, „perestrojka“</p> <p>- obnova demokracie ve východní Evropě a „sametová revoluce“</p> <p>- rozpad Československa, vznik České republiky 1993</p> <p>- Česká republika na přelomu tisíciletí</p> <p>- technika, věda a kultura ve 2. polovině 20. století, evropská integrace, globalizace</p>	<p>(literatura, výtvarné umění, divadlo, hudba)</p> <p>OSV - morálka, etika v krajní situaci (holocaust - projekt)</p> <p>EGS - vznik OSN – Jsme Evropané</p> <p>OV - mezinárodní organizace,</p> <p>VDO - Československo v období komunismu a dodržování lidských práv, Charta 77</p> <p>ČJ (lit.) - Československo - kultura v 60. letech</p> <p>EV - změny životního prostředí v souvislosti s rozvojem celosvětové ekonomiky</p> <p>VDO – principy demokracie</p>	

Pomůcky: viz 6. ročník

Zpracováno k ŠVP platnému k 1. září 2009 a dále.